

tentia eorum qui tenent Ecclesiam directe applicare defunctis indulgentias, nulla difficultas; at in sententia aliorum qui tenent Ecclesiam, non nisi mediante vivo, indulgentiam applicare, quam sententiam et nos sequimur, controverti posset. Ceterum hic defectus ostenderet maximam B. V. perfectionem, quae sicut incapacem Eam reddit absolutionis sacramentalis, ita et indulgentiarum; abunde autem Ei datum est compensare huic defectui sive per proprias satisfactiones, quibus opus non habebat, sive per potentissimam intercessionem apud divinum suum Filium.

CAPUT V.

De conditionibus necessariis ad lucrandas indulgentias.

Conditiones ad lucrandas indulgentias necessariae tres assignantur a *Raccolta*, (pag. xi.) scilicet *Status gratiae*, *Intentio*, *Adimpletio operum praescriptorum*; quorum duae priores se habent proprius ut *dispositiones removentes obicem* et tantummodo *tertia* uti *conditio*. Quidam DD., praesertim sub finem saeculi elapsi, addunt quartam conditionem, scilicet *propositum efficax satisfaciendi* Deo per opera satisfactoria. Quod probant potissimum ex eo quod *praceptum faciendi poenitentiam* sit naturale et divinum, et ex verbis Bonifacii VIII in Bulla pro Iubilaeo “unumquemque plus mereri et efficacius consequi indulgentias, qui Basilicas ipsas Apostolorum amplius et devotius frequentat.” Sed haec

quarta conditio a *Raccolta* non exigitur et communiter reiicitur a DD. ut imminuens vim indulgentiae. “Nec obstat communi sententiae praceptum naturale et divinum poenitentiam agendi, (ait Palmieri (l. c. § v. m.) nam huic ex parte (id enim tantum ipsi adversarii requirunt) fit satis ipsa susceptione Sacramenti et convenienti satisfactione quae ibi imposita peragatur.” Quoad vero verba Bonifacii VIII, referenda sunt ad dispositiones; qui scilicet plus facit et devotius agit, is reatum cuiuslibet vel minimae culpae facilis abolebit et sic certior erit effectus indulgentiae.

Art. I.

DE STATU GRATIAE.

Prima inter conditiones est *status gratiae* pro eo temporis momento, quo indulgentia est lucranda: qui status, si agatur de lucranda *totaliter* indulgentia plenaria, coniunctus esse debet cum detestatione omnium peccatorum venialium.

Facile intelligitur *haec altera pars*; nam non potest remitti poena quin remissa fuerit culpa; ut ergo indulgentia plenaria *totaliter* lucrificat, omnis culpa non solum mortalis sed et venialis in antecessum debet esse remissa. Dixi *totaliter*: “Pontifex enim concedendo indulgentiam plenariam non prae sumitur velle eam restringere tantum ad eos quibus remittuntur omnia venialia, sed potius illam concedere iuxta capacitatem subiecti, ut remittatur saltem poena venialium illorum, quorum culpa remissa est.” (S. Alph. de Poenit. n. 534 in fine)

Quoad *primam partem*, convenient DD. requiri statum gratiae saltem pro indulgentiis pro vivis. "Fuerunt tamen, uti notat Palmieri (l. c. § 1. n. xi.) quidam *Theologi* qui contrarium censuerunt, quod spectat ad remissionem poenae debitae mortalibus iam remissis, *cum* non videatur repugnare quod Deus conferat hoc beneficium etiam peccatoribus, quibus alia potiora, *ut* sunt gratiae actuales, concedit.... quia temporalis poena debita peccatis iam remissis distingui potest a poena aeterna debita novo peccato, sicut diversus est titulus debiti, et in indulgentia non agitur de remissione, quam quis per actus suos mereatur, sed *quae ei propter aliquam piam causam concedatur ab aliis et quia per se (quod probabilius saltem censemus) posset patiente peccatore desinere debitum prius, manente altero, nondum mihi evidens est non posse per indulgentiam condonari peccatori poenam temporalem debitam peccato alteri iam remisso, cum praesertim opera requisita pro obtainenda indulgentia valeant etiam facta in statu peccati...* Ceterum tutius putamus sequi sententiam communem.,

Quae ergo sententia potiusquam argumentis intrinsecis fundatur in voluntate Pontificis, qui requirit tamquam dispositionem necessariam, ut quis capax sit lucrandae cuiusvis indulgentiae sive plenariae sive partialis, *statum gratiae.* (D. 427. 17 Decemb. 1870)

Quoad vero *indulgentias pro defunctis* interrogata S. C. hac super *re*, respondit (D. 341. 22. Feb. 1847): "Consulat probatos Auctores. , Iamvero AA. discrepant. Suarez (*de Sacram. Poenit. disp. LIII. sect. IV. 5.*) negat; ipse enim censet, Pontificem immediate et directe concedere indulgentiam defuncto, requirendo

solum a vivente, tamquam conditionem, aliquod opus bonum, quod et in statu peccati praestari potest. E contra Lugo (*de Sacram. Poenit. disp. xxvii. sect. v. n. 75.*) et alii affirmant. Cum enim, ait Palmieri (l. c. § IV. V.), "qui indulgentiam quam acquirit applicat defuncto operatur ad modum illius qui suffragatur, iure in hoc requiritur ea conditio quae requiritur in iis qui pro aliis satisfacere volunt, nempe status amicitiae divinae. "

Exceptionem tamen fieri debere videtur pro indulgentia *Altaris privilegiati*. Haec enim indulgentia applicatur defunctis a sacerdote, non uti persona privata, sed uti reprezentante Ecclesiae, cuius nomine Sacrificium offert et indulgentiam applicat. Atque Ecclesia est sine macula et ruga.

Tandem advertendum est statum gratiae requiri *eo temporis momento quo indulgentia est lucranda*. Cum vero generatim indulgentia lucratur tunc cum perficitur ultimum opus iniunctum, hinc communiter dicitur hunc statum gratiae requiri *quum ultimum opus absolvitur*. At prior expressio est magis generalis, comprehendit enim etiam casum indulgentiae *in articulo mortis*, quae acquiritur in ipso articulo mortis, etsi quis iam antea expleverit opera praescripta, imo etsi nihil absolverit, cum aliquando conceditur indulgentia in articulo mortis absque opere injuncto.

Art. II.

DE INTENTIONE.

Intentio est — actus voluntatis quo aliquid nobis proponimus assequendum vel faciendum.

Intentio dividitur 1º in *actualem, virtualem, habitualem et interpretativam.* * *Actualis*, (quam alii *formalem* appellant, Fr. Th. p. i. c. x. a. v.) est quae dum agitur habetur et advertitur clare; *virtualis* est quae habita perseverat influens in opus, quin tamen ipsa advertatur; *habitualis*, quae olim habita est et non fuit retractata; *interpretativa*, quae nec fuit nec est, sed esset, si eius obiectum menti proponeretur; est idcirco solum dispositio voluntatis ad eam habendam. „ (Ballerini S. I. *Opus theologicum morale in Busembaum Medullam*, absolvit et edidit Dominicus Palmieri ex eadem Societate. Prati 1891 vol. iv. tract. x. sect. i. n. 14.) Notandum est apud Scholasticos antiquiores et apud S. Thomam (3. q. 64. a. 8. ad 3.) duplex solum esse membrum distinctionis, scilicet *actualem* et *habituelam*, quo nomine intelligitur ea quae postea dicta est *virtualis*. (Card. Franzelin, *de Sacramentis in genere*, th. xvi. scholion 1.)

2º In *generalem et specialem*. Intentio dicitur *specialis* quando quis intendit lucrari specifice hanc vel illam indulgentiam; et contra dicitur *generalis* quando quis intendit per sua pia opera acquirere omnes indulgentias quas potest, etsi etiam nesciat huic vel alteri operi indulgentias esse adnexas.

Conveniunt DD. requiri intentionem ad lucrandam indulgentiam defunctis applicabilem. Cum enim liberum sit fideli vel sibi vel defuncto eam applicare, necesse est ut per intentionem id determinet. Excipitur tamen indulgentia altaris privilegiati. * *Missa enim celebrata ad altare privilegiatum est per se privilegiata*, quin necesse sit ut vel offerens eleemosynam vel sacerdos intendat applicare privi-

legium. „ (D. 366. 12 Martii 1855) Et ratio est quia haec indulgentia applicatur a sacerdote uti Ecclesiae Ministro. Atqui sicuti liberum non est sacerdoti offerre vel non Sacrificium nomine Ecclesiae; sic liberum ei non est non applicare indulgentiam, quam Ecclesia tali oblationi Sacrificii adnexuit.

Quaeritur utrum indulgentia pro defunctis applicari possit pluribus; sed cum huic quaestioni occasionem dederit resolutio quaedam pro altari privilegiato, melius de eadem loquemur infra, ubi de altari privilegiato.

At quoad *indulgentias pro vivis* controvertunt DD. Attamen ad evitandam quamdam confusionem quae penes aliquot invenitur, adnotandum est hic non esse quaestionem, an requiratur intentio ad ponenda opera praescripta pro lucranda indulgentia; quae quidem opera cum per actum humanum ponи debeant, ponenda semper sunt ex intentione sive actuali sive virtuali: nec pariter quaestionem esse, an requiratur intentio quando v. gr. iniunguntur preces iuxta intentionem Pontificis, quae quidem specialis intentio ut pars operis praescripti est omnino necessaria: quaestio igitur est, an requiratur *taxative* intentio lucrandi per tale opus, per tales preces iuxta intentionem Pontificis fusas, indulgentiam adnexam.

Iamvero tutior videtur sententia quae tenet requiri. Quidquid enim sit de argumentis intrinsecis quae pro utraque sententia afferuntur, atque de auctoritate Doctorum qui unam vel alteram defendant, intentio certo requiritur ab Instructione quae continetur in authentica *Raccolta di orazioni* etc. pag. xii; de qua *Raccolta* haec habentur in Decreto

approbationis "ad decidenda dubia quae forte de sensu concessionis aut de *conditionibus* lucrardarum indulgentiarum orientur, eamdem hanc Syllogem normae instar esse debere Sanctitas Sua mandavit. , (l. c. pag. iv.)

Quod si ulterius quaeratur quaenam ex supradictis intentionibus ab ipsa *Raccolta* requiratur et sufficiat, ipsa *Raccolta* expresse declarat sufficere *generalem*, quoad vero alias species licet explicite nihil habeat, implicite videtur declarare sufficere *habitualis*. Et sane nulla potest esse quaestio de *interpretativa*, quae nulla est, sicut de actuali, quam requiri nimis esset gravosum ac praeterea contrarium est iis quae habet (ut patebit ex dicendis) ipsa *Raccolta*: quaestio igitur reducitur ad *virtualem* vel *habitualis*. Atqui dixi, videtur ex *Raccolta* sufficere *habitualis*. Et sane *Raccolta* postquam dixit necessariam esse intentionem saltem *generalem*, ita prosequitur: "Quare optimum esset consilium renovare quotidie mane intentionem lucrandi omnes et singulas indulgentias quae acquire possunt in decursu diei. " Sed quinam influxus exercetur ab hac intentione, quae nec necessario exigitur ut quotidie de mane eliciatur, relate ad plura opera quibus adnexae sunt indulgentiae et quae fiunt in decursu diei ob *speciales fines*, ut v. gr. si quis visitet Ecclesiam stationalem causa assistendi triduanis precibus pro infirmo? Intentio ergo videtur requiri non quia opus quod fieri potest ob varios fines, fiat ex speciali intentione lucrandi indulgentias, quod esset requirere saltem intentionem *virtualem*, uti requiritur a ministro sacramentorum, sed quia Ecclesia non videtur

velle conferre indulgentias nisi eas cupientibus. Quae quidem intentio respectu ad indulgentias est solum *habitualis*.

Art. III.

DE ADIMPLETIONE OPERUM PRAEScriptorORUM.

Duo de hac videbimus, *necessitatem* scilicet atque *modum* adimplendi opera praescripta.

§ 1. De necessitate adimplendi opera praescripta.

Necessitas adimplendi opera praescripta est omnino absoluta: agitur enim de concessione conditionata quae, non impleta conditione, non sortitur effectum.

Neque, *excepto casu legitimae commutationis*, sive ignorantia, sive negligentia, sive impotentia vel quaecumque demum alia causa excusare potest a totali vel partiali adimplectione: non enim hic agitur de damno vitando, sed de obtinendo beneficio, ad quod quis nullum ius habet, cui proinde, debita deficiente conditione, nulla iniuria fit si denegatur.

Conveniunt tamen DD. *omissionem parvam*, relate ad id quod exigitur, non impedire acquisitionem indulgentiae, ut v. gr. una vel duae *Ave Maria* in recitatione Rosarii, parvum enim pro nihilo reputatur.

Excipitur casus *commutationis*. *Commutatio* est substitutio alterius operis operi praescripto, et fieri potest cum aliqua *dispensatione vel non*, prout opus quod substituitur inferius sit vel moraliter aequale. *Commutare* possunt, qui indulgentiam concessit, eius-

que successor ac denique omnes qui facultatem a legitimo Superiore habuerint, in quo postremo casu observandae sunt conditiones appositae a delegante; aliquando enim requiritur ut fiat in actu confessionis, aliquando non, etc.

Ex Decreto *Urbis et Orbis* 18 Sept. 1862. D. 393. Omnes confessarii habent facultatem commutandi in alia pia opera communionem et visitationem Ecclesiae habitualiter infirmis, cronicis, qui ob phisicum permanens aliquod impedimentum e domo egredi impotentes sunt, exceptis illis qui in communitate sunt. Pro quibus in communitate viventibus provisum est postea per Decretum S. I. C. die 19 Decemb. 1885 (*Raccolta* pag. xxiii.) quod ita se habet: "Infirmi vero aut senio confecti in communitate et sub regula viventes, qui Ecclesias aut Oratoria visitare aliave pro indulgentiis praescripta esequi nequeunt, indulgentias nihilominus lucrantur item adimplendo alia pia opera confessarii arbitrio praescribenda;" quae concessio, ut patet, est magis favorabilis quam alia pro fidelibus in communitate hand viventibus.

§ 2. *De modo adimplendi opera praescripta.*

Plures sunt normae servandae pro recta adimplitione operum praescriptorum, quorum aliae *communes* sunt omnibus operibus, aliae vero *speciales*, de quibus distinctim.

NORMAE COMMUNES.

Hae reuici possunt ad *unicam normam fundamentalē*, ut scilicet — opera adimpleantur iuxta modum atque omnes circumstantias praesertim *temporis et loci*, secundum quas praescripta sunt.

Qua praestituta norma fundamentali nunc declarandae veniunt normae *particulares*, quae ad eamdem reducuntur; et quae respiciunt sive *modum* sive *circumstantias*.

Quoad *modum*:

1º Opera implenda sunt *personaliter*. (*Raccolta* pag. xiii.) Et sane indulgentiae conceduntur iis qui ieunant, qui orant, etc.; atqui non potest dici ieunare, orare, ille qui per alium haec opera exsequitur. Quidam excipiunt eleemosynam: at non videtur excipienda, "per accidens enim est quod quis det per manus proprias aut alterius, dummodo det de suo." (Lugo, l. c. disp. xxviii. sect. vi. n. 86);

2º actu *humano*; quare ex *intentione* sive *actuali* sive *virtuali*;

3º actu *moraliter bono*. "Opera enim quae per aguntur sunt coram Deo ratio cur Ecclesia remittat poenas Deo debitas, supponit proinde Ecclesia ea opera a Deo acceptari eique placere, atqui nequeunt Deo placere peccata." (Ballerini, tract. x. app. 1º) *de Suffragiis et de Indulgentiis* n. 51)

^{1º}) Cum titulus huius Appendicis duos habeat asteriscos, ex iis quae habentur in Praefatione vol. I. pag. ix, tribuenda est Palmieri; tamen cum integrum Opus sit Ballerini, citabimus etiam hanc Appendicem sub nomine Ballerini.

QUAESTIO fit a DD. an per opus *venialiter* peccaminosum ratione circumstantiae satisfiat operi iniuncto.

Ut patet, nulla potest esse quaestio de opere mortaliter peccaminoso ratione circumstantiae. "Si enim v. gr. finis sit moraliter malus, h. e. mortaliter pecces illum intendens, nequis ullo modo in eo quod vis propter finem, placere Deo a quo plene averteris actu, dum mortaliter peccas: sic qui succurrit pauperi familiae, ut eam avertat a fide, eius actio est prorsus mala." (Ballerini, vol. I. tract. I. c. VIII. n. 162.) At quoad opus *venialiter* tantum peccaminosum controvertunt DD. Quidam putant satisfieri, dummodo finis vel circumstantia mala non corrumpat totaliter actum, ut v. gr. si quis oraret mere ut ab hominibus videatur. Quod ita declarat Suarez (I. c. disp. LI. sect. II. n. 3.) "Quoties in ipsa concessione nihil declaratur, sed tantum opus ipsum ex suo genere bonum postulatur, ita est interpretanda illa conditio, quia verba ipsa nihil amplius requirunt: et cum concessio favorabilis sit, ample est interpretanda, nec debemus adiungere onus, quod Dispensator non explicavit, neque enim repugnat tale opus fieri intentione sufficiente ad lucrardam indulgentiam, et nihilominus admisceri tali operi circumstantiam aliquam moraliter malam, ut si quis oret animo lucrandi indulgentiam, seu petendi et impetrandi quod Pontifex intendit, et nihilominus irreverentiam aliquam, vel distractionem admittat, ratione cuius, oratio peccaminosa fiat, saltem *venialiter*. Item si cum intentione illa habeat aliam peccaminosam, ut inanem gloriam et ostentationem, quae non solum concomi-

tanter se habeat, sed etiam influat in actum, ita ut communicet illi malitiam; non enim necessario excludit alteram intentionem et consequenter non impedit, quominus conditio requisita ad indulgentiam humano modo et sufficienti voluntate impleatur. Quidam distinguunt cum Laymann (*de Indulgentiis*, lib. V. tract. VII. c. VI. nn. 3. 4.) inter opus iniunctum quod conducat ad finem *intentum*, etsi fiat solum secundum *substantiam*, et opus quod non conductit ad finem intentum nisi *sancte* fiat; et dicunt satisfieri per opus bonum quoad *substantiam*, licet *venialiter* peccaminosum in prima hypothesi, non vero in altera. Exemplum primae hypothesis affertur ab ipso Laymann, sc. eleemosina postulata pro bellica expeditione contra Turcas. Tandem Fr. Theodorus (p. I. c. X. a. IV.) distinguit inter opus *venialiter* peccaminosum *ex voluntario perfecto* volitum, et opus *venialiter* peccaminosum *ex voluntario imperfecto*; et concludit cum Passerino (*Tract. de Indulg.* qu. 39. n. 318) in altera hypothesi satisfieri, non vero in prima;

4º *quin tamen requiratur ut opus ponatur in statu gratiae*: opus enim se habet ut mera conditio et aliunde opus bonum supernaturale et salutare in statu quoque peccati fieri potest, quando absit affectus ad peccatum.... itaque nisi aliter exigat Concessor indulgentiae vel rei natura, (ut v. gr. in communione) necesse haud est opera praescripta in statu gratiae fieri." (Ballerini, I. c. n. 23.)

5. Praeterea requiritur, nisi constet de contraria voluntate concedentis, ut opus non sit alias obligatorium. Quoad preces habetur Decretum S. I. C. (D. 291. 29 Maii 1841). Ad dubium enim "an possit per pre-

ces alias obligatorias, v. gr. per *Horas canonicas*, satisfieri precibus a Summo Pontifice praescriptis ad lucrardam indulgentiam plenariam. „ S. I. C. respondit negative. Quoad *cetera opera*, licet sint DD. qui tenent indulgentias acquiri posse per opus alias obligatorium, tamen tutior videtur sententia contraria. “ Satis enim aequum videtur ut gratuitum beneficium, quale est indulgentia poenae Deo debitae, iis conferatur qui aliquid praestant praeter id quod debent; ut sic causa donandi indulgentias, quae apud Deum valeat, certior sit. Hanc veriorem opinionem videri, ait Benedictus XIV Constit. *Inter praeteritos*, § 53. „ (Ballerini, l. c. n. 55.) Quae quidem sententia magis magisque confirmatur ex allato Decreto de precibus obligatoriis; nulla enim suppetit ratio cur, quod de precibus dicitur, non dicatur etiam de aliis operibus.

Dixi nisi constet de *contraria voluntate* concedentis; aliquando enim Largitor indulgentiae declarat satisfieri operi praescripto per opus alias obligatorium: sic Communio die Paschatis sufficere potest ad lucrardam indulgentiam benedictionis papalis et ad satisfaciendum praecepto paschali. (D. 288. 19 Martii 1841).

Conveniunt DD. (Maurel, *le Chretien éclairé sur la nature et l'usage des Indulgences*, dixième édition pag. 92; Beringer, *les Indulgences*, 1. p. § 3. pag. 69; *Tractatus de Indulgent. ad usum Sem. Arch. Mechliniensis* pag. 36) in communitatibus religiosis, in quibus regula ordinarie non obligat sub peccato, preces et pia opera quae a regula praescribuntur, posse inservire ad lucrandas indulgentias iisdem annexas. Idem videtur valere etiam pro opere debito

ex voto saltem privato: “ opus pro indulgentia acquirenda peragendum debet esse opus quod libere ponatur ultra obligationem legis, cuiusmodi est etiam opus debitum ex voto, nam originem si species, ipsum est ex arbitrio agentis. Ita saltem censet Lugo, disp. 27. n. 110, qui ait id quoque usu constare. „ (Ballerini l. c. n. 73).

QUAESTIO fit, an preces et generatim pia opera quae imponuntur a confessario pro poenitentia inservire possint ad lucrandas indulgentias.

Videtur respondendum esse cum distinctione; vel enim agitur de determinata aliqua prece et generatim de determinato aliquo opere, cui a RR. PP. adnexae sunt indulgentiae, ut puta exercitium Viae Crucis; vel agitur de prece aut opere cui non est adnexa indulgentia sed quod praescribitur pro lucratione alicuius indulgentiae. Iamvero in hoc *secundo casu* liberum non est fideli uno eodemque opere et poenitentiae a confessario impositae satisfacere et indulgentiam lucrari, ut puta si praescribatur ieunium pro lucranda indulgentia Lubilaei, et simul a confessario pro poenitentia imponatur; uno eodemque ieunio non potest quis et poenitentiam implere et indulgentiam lucrari, quia ut diximus nemo potest per opus alias obligatorium satisfacere conditioni impositae ad indulgentiam lucrandam. E contra in *primo casu* cum opus pro poenitentia praescriptum iam sit *indulgentiatum*, poenitens eodem opere et poenitentiam implebit et indulgentiam acquirat. Non enim principium supradictum videtur posse ad hunc casum extendi. Quod quidem confirmatur ex praxi. Et sane Amort (in suo opere *De origine, progressu, valore*

*ac fructu indulgentiarum... accurata notitia historica, dogmatica, polemica, critica, quaer. 33.) testatur suo tempore communem fuisse praxim "confessariorum frequentissime imponentium pro poenitentia, ut confitentes recitent preces indulgentiales. „ Et specialius pro praxi quae Romae servatur, habetur testimonium Maurel (l. c. pag. 92) qui ait: " A Rome on est dans la même persuasion par rapport aux prières et actes de vertu imposés pour pénitences par les confesseurs; et ceux-ci imposent volontiers les pénitences aux quelles sont attachées des indulgences. Le savant Eusèbe Amort (*Theol. mor.* tom. m. disp. vii. *de Indulg.* quaer. 32) nous apprend que, déjà de son temps, la pratique commune des confesseurs était de donner pour pénitence la récitation des prières prescrites pour gagner les indulgences; et cet usage lui paraît sanctionné au moins implicitement par les Pontifes Romains. „*

*6º Ulterius uno eodemque opere, cui ex variis titulis indulgentiae adnexae sunt, nequeunt indulgentiae omnes acquiri, nisi agatur de opere quod tempore statuto pro indulgentiis acquirendis nequeat vel non soleat iterari. Hoc clare enuntiatur a *Raccolta* pag. xv. (cfr. etiam Decretum 434, 12 Ianuarii 1878.) Quare si v. gr. uni coronae applicatae fuerint indulgentiae diversae, v. gr. indulgentiae dictae Apostolicae et indulgentiae Rosarii; ad lucrandas tam primas quam alteras indulgentias necessarium est renovare opera iniuncta renovabilia. (D. 249. 29 Februarii 1820).*

7º Tandem quando plura praescripta sunt opera, et nullus inter eadem statutus est ordo: possunt exequi eo ordine, quem quis praetulerit.

Quoad circumstantias.

De circumstantia loci loquemur infra, hic aliquid tantum dicemus de temporis circumstantia.

Regula generalis est ut "opera fiant intra tempus a concessionibus praefinitum", (D. 426, 2 Octobris 1870).

*Videbimus infra exceptiones quoad Confessionem et Communionem; hic referemus nonnullas S. I. C. resolutiones quae respiciunt modum computandi tempus nec non *interpretandi* concessiones, quae ad idem referuntur.*

De computatione temporis:

*1º Dies naturalis computatur a media nocte ad medianam noctem (D. 434. 18 Ian. 1878). Unde nisi aliud expresse habeatur in Indultis, indulgentiae affixa diei, lucrandae incipiunt a media nocte. (*Raccolta* pag. xiv.)*

2º Dies ecclesiasticus computatur a primis vesperis usque ad solis occasum.

Hic iam quaeri potest a quonam tempore initium primarum vesperarum sit desumendum pro assequendis indulgentiis? Non una est in hac re DD. sententia: alii enim iudicant tempus ab ipso meridie decurrens sumi posse pro hora Vesperarum; fert enim usus ut statim post meridiem privatim recitari valeant Vesperae: alii e contra statuunt tempus veluti medium meridiem inter et solis occasum; alii demum affirmant horam secundam circiter post meridiem quovis anni tempore retineri posse ut congruum quoad primas Vesperas pro lucrandis iis indulgentiis quae conceduntur a primis Vesperis. Ex his tamen allatis sententiis secunda conformior videtur

his quae habentur in *Raccolta* pag. xxii. "Quum in his (scilicet concessionibus) leguntur haec verba *a primis vespereis*, intelligitur visitationem fieri posse etiam in pervaigilio, minime vero ante horam qua *communiter vespereae publice recitari solent.* Atqui hora qua *communiter vespereae publice recitari solent* retineri potest ea quae assignatur in secunda sententia, hora videlicet media inter meridiem et solis occasum.

Quod vero alteram partem formulae *usque ad so- lis occasum*, haec ita intelligenda est ut indulgentia protrahatur usque ad vespertino crepusculum. Benedictus XIV Bulla *Peregrinantes*, 5 Maii 1749 § 6. (Beringer, *les Indulgences* pag. 80; *Tract. de Indulg. ad usum Sem. Mechlin.* pag. 27). In Calendariis notatur pro variis anni temporibus hora crepusculi quae est circiter una hora post *Ave Maria* serotinam.

De interpretatione aliquot formularum:

1º Quando indulgentia plenaria concessa est *in fe- stis vel in omnibus festis, vel in omnibus et singulis festis Domini*, aut etiam *in festis vel in omnibus festis, vel in omnibus et singulis festis D. N. I. C.*, semper intelligenda sunt festa praecipua, scilicet Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Dominicæ Paschatis, Ascensionis et Corporis Christi. (D. 392. 18 Septembris 1862).

2º Quando vero indulgentia partialis concessa est *in reliquis omnibus festivitatibus Domini*, hoc intelligendum est de omnibus festis Domini quae celebrantur ab universa Ecclesia, ut sunt festa SS. Nominis Iesu, Inventionis et Exaltationis S. Crucis, SS. Cordis

Iesu, pretiosissimi Sanguinis, Transfigurationis D. N. I. C. (D. s. c.).

3º Quando indulgentia plenaria concessa est *in fe- stis vel in omnibus festis, vel in omnibus et singulis festis B. M. V.*, intelligenda sunt dumtaxat festa Conceptionis, Nativitatis, Annuntiationis, Purificationis et Assumptionis (D. s. c.).

4º Quando concessa est indulgentia partialis *in reliquis omnibus festis eiusdem B. M. V.*, hoc intelligendum est de omnibus festis B. M. V. quae celebrantur ab universa Ecclesia. Talia sunt festa Septem Dolorum (feria VI post Dom. Passionis et Dom. III Septembris), Visitationis B. M. V., de Monte Carmelo, ad Nives, SS. Nominis, de Mercede, SS. Rosarii, Praesentationis in templo (D. s. c.).

5º Quando indulgentia plenaria vel partialis con- sessa est *in omnibus et singulis festis Apostolorum*, hoc intelligendum est de festo Natali, non vero de aliis festis uniuscuiusque Apostoli. Unde non intelliguntur festa Cathedrae S. Petri, Conversionis S. Pauli, S. Petri ad Vincula, S. Ioannis ante portam Latinam, etc. (D. s. c.).

NORMAE SPECIALES.

Opera quae communiter praescribi solent pro acquisitione indulgentiarum sunt: *Confessio, Com- munio, Oratio, Eleemosyna, Ieiunium, Visitatio ali- cuius Ecclesiae vel Altaris;* de quibus distinctim.

De Confessione.

Confessio quando apponitur pro indulgentiarum consecutione 1º *peragi debet etiam ab iis qui lethalis peccati sibi consciī non sunt* (D. 214. 19 Maii 1759). Non enim requiritur ut dispositio ad gratiam sed uti conditio. Quod si plures indulgentiae lucrandaes eadem die requirant confessionem, sufficit una confessio, agitur enim de opere quae eadem die iterari non solet (D. 434. 12 Ian. 1878);

• 2º debet esse *sacramentalis*, scilicet in ordine ad recipiendam absolutionem, tamen non est necesse ut sacramentalis detur absolutio ad indulgentiam lucranda (D. 295. 15 Decemb. 1841);

3º *peracta eo temporis spatio quo lucrari potest indulgentia.*

EXCEPTIONES: 1ª *pro omnibus fidelibus*, ut confessio peragi possit die, qui immediate praecedit sequentem pro quo concessa est indulgentia (D. 426. 6 Octob. 1870):

2ª *pro fidelibus qui frequenti peccatorum confessione animam studentes expiare*, semel saltem in hebdomada ad sacramentum poenitentiae accedere, nisi legitime impedianter, consueverunt, et nullius lethalis culpae a se post praedictam confessionem sibi consciī sunt, confessio hebdomadalis valida est ad lucrandas omnes et quascumque indulgentias etiam Portiunculae, excepta tamen indulgentia Iubilaei tam ordinarii quam extraordinarii et ad instar Iubilaei. (D. 231. 9 Decemb. 1763; D. 364. 12 Martii 1855).

“*Hebdomadaria autem, notat Lehmkühl (vol. II. n. 539) confessio reputatur eorum qui quavis hebdo-*

mada confiteri consueverunt; neque requiritur, ut quaelibet confessio a sequenti, aequali spatio septem dierum distet. Neque puto (sequitur in *nota*) ullo modo contrarium probari responso nuper dato 23 Novemb. 1878 (Decret. authent. 439) “hebdomadam intelligi stricte spatium septem, non octo dierum; „id enim verissimum est, idque verificatur, etsi poenitens hac hebdomada feria II, sequenti hebdomada feria VI, subsequenti feria III confitetur. Nam in exemplis allatis verum est, poenitentem semper intra quodlibet spatium a Dominica usque ad Sabbatum inclusive, i. e. septem dierum, aliquam confessionem instituisse. Negavit autem iure S. Congregatio, intelligi posse spatium octo dierum: alias primum esset concludere, sufficere, ut aliquis v. gr. confiteretur primum Dominica die 13 Iunii, secundo 28 Iunii; nam ille vere confessus esset infra duo octidua sibi succedentia, i. e. primo die prioris octidui et ultimo secundi octidui, verum qualibet hebdomada confessus non esset, quum confessio incidat in Dominicam primae, et in feriam II tertiae hebdomadae. Nihilominus, qui frequentius confessionem ultra septimum diem protrahit, iam dici nequit consueuisse quavis hebdomada confiteri, potest autem optime, si hoc una vice facit, altera vice brevius spatium observaturus. Imo si casu raro aliqua hebdomada sine confessione excidat, ne id quidem quidquam obest, quoniam consuetudinem hebdomadariae confessionis non destruit: quod video etiam referri in *Raccolta*, pag. xviii vid. si quando ob legitimū impedimentū exceptio fiat a regula hebdomadariae confessio-nis, id non obesse indulgentiis lucrandis. ”